

Welfare State Card Policy: Echo from the Areas

Sumaphon Chaisorn¹, Sukhumvit Saiyasopon² and Krisda Na Nong Kai³

^{1,2,3} Master of Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Udon Thani Rajabhat University, Thailand

²E-mail: sukhumvt@kku.ac.th

Abstract

This article aims to present problems with state welfare policy. Based on individual interviews and community meetings, four issues were identified. 1. Issues of people who are entitled. There was a problem in the information perception. Products & Services, Technology, Honesty. 2. Issues of Entrepreneurship There are problems with the card swipe, Internet, Tax 3. State officials responsible for state welfare policy There are ethical and moral problems, Transparency 4. Issues of Inequality This can be divided into 2 aspects: the inequality in access rights And the disparity of entrepreneurs in joining the project.

Keywords: policy, welfare state, welfare state card

นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ : เสี่ยงสะท้อนจากพื้นที่

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอปัญหาเกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยวิธีศึกษาจากการสัมภาษณ์รายบุคคลและการประชุมประชาคมหมู่บ้าน พบว่ามีปัญหา 4 ประเด็น ดังนี้ 1. ประเด็นของประชาชนผู้ได้รับสิทธิ พบว่ามีปัญหาในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสินค้าและบริการ ด้านเทคโนโลยี ด้านความเชื่อศรัทธา 2. ประเด็นของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ พบว่ามีปัญหาในด้านเครื่องรูดบัตร ด้านสัญญาออนไลน์ ด้านภาษี 3. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบตามนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่ามีปัญหาด้านจริยธรรมและคุณธรรม ด้านความโปร่งใส 4. ประเด็นด้านความเหลื่อมล้ำ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย ความเหลื่อมล้ำในสิทธิการเข้าถึงบัตรสวัสดิการ และความเหลื่อมล้ำของผู้ประกอบการในการเข้าร่วมโครงการ

คำสำคัญ: นโยบาย, สวัสดิการแห่งรัฐ, บัตรสวัสดิการ

บทนำ

รัฐสวัสดิการเกิดขึ้นในโลกเมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่สองโดยอังกฤษเป็นประเทศแรกที่ถูกเรียกว่ารัฐสวัสดิการโดยรัฐก้าวเข้ามารับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่และสวัสดิภาพของประชาชนในแทบทุกด้านแทนที่ครอบครัวและชุมชนตั้งแต่คนเราเกิดจนกระทั่งตาย อังกฤษเป็นแบบอย่างของรัฐสวัสดิการที่ประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลกต่างดำเนินรอยตาม รัฐสวัสดิการเป็นรูปแบบการกำหนดนโยบายของประเทศซึ่งเน้นการดำเนินการเพื่อสร้างหลักประกันการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ อย่างน้อยในระดับพื้นฐานแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม เพื่อบรรเทาผลกระทบที่ประชาชนได้รับจากนโยบายการพัฒนาประเทศประเทศที่เป็นรัฐสวัสดิการ จึงหมายถึง ประเทศที่พยายามใช้“อำนาจรัฐ” เพื่อควบคุม“อำนาจตลาด” ไม่ให้สร้างความเดือดร้อนให้กับพลเมือง และเพื่อบรรเทาผลกระทบของอำนาจตลาดโดยอาศัยกลไกด้านการเมืองและการบริหารจัดการเป็นเครื่องมือสร้างความมั่นคงทางสังคมอย่างน้อยใน 3 ด้าน คือ ด้านรายได้โดยสร้างมั่นคงด้านรายได้ให้กับบุคคลหรือครอบครัว สร้างหลักประกันให้ประชาชนเมื่อต้องตกอยู่ในสภาวะการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ เช่น การเจ็บป่วยการว่างงาน การเป็นผู้สูงอายุ เป็นต้น สร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าทุกคนสามารถเข้าถึงบริการสังคม โดยไม่มีสถานะ ชนชั้น เป็นปัจจัยขัดขวางการเข้าถึงบริการสังคมของรัฐ

การแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นหนึ่งในนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ ที่รัฐบาลให้ความสำคัญ และได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ ถือเป็น แนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจน จึงมีนโยบายมอบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อยจำนวน 11.4 ล้านคน ที่ได้มีการขึ้นทะเบียนกับทางกระทรวงการคลัง เพื่อจะกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในอนาคต แต่ยังคงพบว่ามีโครงการดังกล่าวยังมีปัญหาในหลายด้านด้วยกัน

ดังนั้น ในบทความนี้จึงเป็นการนำเสนอปัญหาเสียงสะท้อนจากพื้นที่เกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐพบว่ามีปัญหา 4 ประเด็น ดังนี้ 1. ประเด็นของประชาชนผู้ได้รับสิทธิ 2. ประเด็นของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ 3. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบตามนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 4. ประเด็นด้านความเหลื่อมล้ำรายละเอียดยังจะนำเสนอต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับรัฐสวัสดิการ

มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายของคำว่า สวัสดิการ แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม เอ็มพร พิชัยสนธิ (2553) ได้สรุปไว้ดังนี้

คำว่า “สวัสดิการ” ครอบคลุมหลากหลายมิติที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์จึงไม่ใช่เรื่องงานที่จะนำเอามาสรุปในนิยามเดียวที่กระชับแต่ครอบคลุมองค์ประกอบได้ทั้งหมด ในทางเทคนิค สวัสดิการหมายถึงสภาวะความอยู่ดีมีสุขและความพึงพอใจที่นักเศรษฐศาสตร์มักจะชอบเรียกว่า “อรรถประโยชน์” (Utility) ทั้งใน เชิงกายภาพ (Physical well-being) และในเชิงจิตภาพ (Psychological well-being) ดังนั้น ในการอภิปรายเรื่องแนวนโยบายเศรษฐกิจว่าด้วยสวัสดิการสังคมจึงจำเป็นต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจถึงธรรมชาติในองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดสวัสดิการซึ่งแตกต่างกันออกไปตามแนวคิดและปรัชญาในแต่ละสังคม รวมทั้งจำเป็นต้องเข้าใจถึงความเชื่อมโยง และความสัมพันธ์ระหว่างสวัสดิการกับมนุษย์และสังคมต่อไปด้วย

รัฐสวัสดิการ (Welfare State) รัฐสวัสดิการ ในความหมายรวบยอดหมายถึง รัฐหรือประเทศที่มีการจัดระบบสวัสดิการสังคมอย่างทั่วด้านให้แก่ทุกคนในสังคมอย่างถ้วนหน้า (Welfare for All) สวัสดิการต่างๆที่จัด

ขั้นนั้นดำเนินงานโดยรัฐทั้งหมด รัฐสวัสดิการมีลักษณะทั่วไป 3 ประการ คือ (Asa Briggs, 1961: 221-258) 1. รัฐประกันรายได้ขั้นต่ำของทุกคนในสังคม โดยไม่คำนึงว่าคนๆนั้นจะเป็นใคร ทำงานอะไร มีทรัพย์สินมากน้อยแค่ไหน 2. สร้างความมั่นคงในชีวิต ให้แก่ทุกคน ทุกครัวเรือน โดยให้มีหลักประกันทางรายได้ และอยู่รอดปลอดภัยจากภาวะวิกฤติต่างๆ 3. ให้พลเมืองทุกคน โดยไม่เลือกกลุ่มคน ชนชั้น และสถานภาพ ได้รับบริการสังคม (social service) อย่างเสมอหน้ากัน ด้วยมาตรฐานที่ดีที่สุด เท่าเทียมกัน

รัฐสวัสดิการหมายถึงรัฐชาติหรือสังคมที่มีบทบาทความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านต่างๆ เช่น การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนในด้านการศึกษาสุขภาพอนามัย เศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคม เป็นต้น รัฐสวัสดิการเป็นการสร้างความผาสุกให้ประชาชนโดยรัฐเป็นผู้ดำเนินการเป็นหลัก รัฐสวัสดิการเป็นทางเลือกในการตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยไม่จำเป็นต้องใช้รัฐที่มีการปกครองในลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมและประชาชน โดยยังคงระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีระบบกรรมสิทธิส่วนบุคคล และระบอบการปกครองประชาธิปไตย

Barr (2003) มองว่า รัฐสวัสดิการทำงานเหมือนโรบิน ฮู้ด กล่าวคือ ช่วยลดปัญหาความยากจน ช่วยกระจายรายได้ให้เป็นธรรมมากขึ้น และลดการแบ่งแยกทางสังคม รัฐสวัสดิการยังทำงานเหมือนกระปุกออมสินในการให้หลักประกันแก่ประชาชนและมีกลไกที่ช่วยปรับระดับรายได้และค่าใช้จ่ายระหว่างช่วงอายุต่างๆ ไม่ให้แตกต่างกันมากนักเพื่อช่วยให้เด็กและคนชราไม่ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก

ความเป็นมาของโครงการ

หนึ่งในโครงการสำคัญของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี คือโครงการ National e-Payment ซึ่งมีโครงการย่อยสำคัญคือ โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ (โครงการลงทะเบียนฯ) เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐให้กับผู้มีรายได้น้อยที่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบในที่ 14 มิถุนายน 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบมาตรการการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อยในโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวครอบคลุมผู้มีรายได้น้อยทั้งหมดตามโครงการสวัสดิการแห่งรัฐทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม ปัจจุบันมีการเปิดรับลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐผ่านมาแล้วจำนวน 3 รอบ และมีประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่เข้าเกณฑ์จำนวน 11.4 ล้านคน

กรอบแนวคิด

เป็นการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐโดยการสัมภาษณ์รายบุคคลของผู้มีสิทธิได้รับบัตรสวัสดิการ และการประชุมประชาคมหมู่บ้านในการลงพื้นที่เวทีไทยนิยม ยั่งยืน

การนำเสนอแนวคิด การพิสูจน์ข้อเท็จจริง

จากการสัมภาษณ์รายบุคคลของผู้มีสิทธิได้รับบัตรสวัสดิการ และการประชุมประชาคมหมู่บ้านในการลงพื้นที่เวทีไทยนิยม ยั่งยืน ได้พบประเด็นปัญหาดังนี้

1. ประเด็นของประชาชนผู้ได้รับสิทธิ พบว่ามีปัญหาดังนี้

1.1 ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ในการการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิที่ตนเองได้รับ ประชาชนบางส่วนยังไม่ทราบข้อมูลว่าได้รับสิทธิอะไรบ้างในสิ่งที่รัฐบาลได้ให้

1.2 ด้านสินค้าและบริการ

สินค้ายังจำกัดไม่สามารถซื้อได้ทุกชนิด เช่น พวกกลุ่มยารักษาโรค

1.3 ด้านเทคโนโลยี

เกี่ยวกับบัตรกดเงินสดที่รัฐบาลโอนเงินให้กับคนจนคนละ 200 บาท การใช้งานยุ่งยากซับซ้อน ประชาชนที่เป็นผู้สูงอายุจะไม่ค่อยเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการใช้งาน

1.4 ด้านความซื่อสัตย์

ประชาชนบางส่วนไม่ใช้บัตรในการซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค แต่แลกเปลี่ยนเป็นเงินเพื่อมาใช้จ่ายซึ่งไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลตั้งไว้

2. ประเด็นของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ พบว่ามีปัญหาดังนี้

2.1 ด้านเครื่องรูดบัตร

เครื่องรูดบัตรยังเข้าไม่ถึงทั่วถึง ในพื้นที่ห่างไกลไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่สามารถติดตั้งเครื่องรูดบัตรได้เนื่องจากต้องใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตในการเชื่อมต่อข้อมูลกับธนาคาร

2.2 ด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต

หมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล การเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตผ่านซิมโทรศัพท์ของเครื่องอีดีซีไม่เสถียร ทำให้การทำรายการชำระเงินเกิดการขัดข้อง

2.3 ด้านภาษี

ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการต้องจ่ายภาษีมากขึ้น

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบตามนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่ามีปัญหาดังนี้

3.1 ด้านจริยธรรมและคุณธรรม

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบตามนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ไม่มีจริยธรรมและคุณธรรม ยังไม่วางตัวเป็นกลาง เป็นการช่วยพวกพ้องของตนให้ได้รับสิทธิ ทั้งที่คุณสมบัติไม่ตรงตามเกณฑ์ที่รัฐบาลได้กำหนด

3.2 ด้านความโปร่งใส

4. ประเด็นด้านความเหลื่อมล้ำ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย

4.1 ความเหลื่อมล้ำในสิทธิการเข้าถึงบัตรสวัสดิการ

คนจนไม่จริงได้รับสิทธิ แต่คนจนจริงไม่ได้รับสิทธิ

4.2 ความเหลื่อมล้ำของผู้ประกอบการในการเข้าร่วมโครงการ

บทสรุป

โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เกิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนไทยในกลุ่มที่ด้อยโอกาสทางสังคมทุกกลุ่ม ได้รับความช่วยเหลืออย่างเท่าเทียมกัน โดยความประสงค์ของนายกรัฐมนตรีที่ว่า เขาจะไม่เหลือใครสักคนไว้ข้างหลังในการนำพาประชาชนคนไทยทุกคนก้าวพ้นจากกับดักแห่งความยากจน และนำพาทุกคนสู่ความเท่าเทียมกันในทุกๆ เรื่องด้วยนโยบายปฏิรูปประเทศไทย ไม่เพียงแต่การช่วยเหลือในเบื้องต้นที่ประสงค์จะลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้คนด้วย แต่โครงการดังกล่าวยังพบปัญหาในหลายด้าน ควรจะหาวิธีในการจัดการแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาให้โครงการนี้ประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ ภาครัฐควรตรวจสอบว่ากลุ่มเป้าหมายที่ได้รับสิทธิ์นั้น จนนจริงหรือไม่ และต้องตรวจสอบถึง "พลวัตการเปลี่ยนแปลง" เพราะคนจนในวันนี้ อาจไม่จนในวันข้างหน้า หรือวันนี้ไม่จน แต่วันหน้าอาจจน จึงต้องมีการอัปเดตข้อมูลทุกระยะ เพื่อช่วยเหลือคนจนอย่างตรงจุด ตรงกลุ่มเป้าหมาย และการดำเนินโครงการนี้ต้องทำควบคู่ไปกับการสร้างอาชีพ เพื่อให้คนจนสามารถยืนหยัดในการสร้างฐานะด้วยตัวเอง

เอกสารอ้างอิง

Briggs, A. (1961). The Welfare State in Historical Perspective, in European Journal of Sociology
เอื้อมพร พิชัยสนธิ. 2553. เศรษฐกิจทางเลือก : ว่าด้วยรัฐสวัสดิการ. กรุงเทพฯ : openbooks.

กิตติพัฒน์ นนปี ทัศนะดุรงค์. 2550. แนวคิดทฤษฎีรัฐสวัสดิการเพื่อนโยบายสาธารณะ: รัฐสวัสดิการ

จากขวาใหม่-ถึงซ้ายใหม่. เอกสารประกอบเสวนาทางวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2552. คนไทยพร้อมจะจ่ายค่ารัฐสวัสดิการหรือไม่.

รายงานทีดีอาร์ไอ. (66). กรุงเทพฯ TDR

วารสารสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ฉบับเดือนเมษายน - มิถุนายน 2561 มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ
นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน